

IBBY NOVICE

BRANJE KOT IZKUŠNJA VKLJUČENOSTI: DA BI »VSI« RES POMENILO VSI

34. mednarodni kongres IBBY, Ciudad de México,
10.–13. september 2014 (<http://www.ibbycongress2014.org/en/>)

Na kongresu, ki ga je organizirala Mehiška sekcija IBBY in je potekal v hotelu Fiesta Americana v glavnem mestu Mehike, se je zbralo okrog 1.000 udeležencev, od tega 400 iz Mehike, 400 iz drugih držav Latinske Amerike in 200 iz drugih držav. Potekal je v angleškem in španskem jeziku, vsi plenarni referati in prispevki na okroglih mizah so bili sprti prevajani tudi v španski znakovni jezik. Poleg strokovnega dela kongresa je bilo več svečanih prireditev (podelitev IBBY nagrad) in kulturnih dogodkov. Iz Slovenije¹ smo se kongresa udeležile prevajalka Stana Anželj, dobitnica IBBY častne liste, in pet referentk: Aksinja Kermauner, Božena Kolman Finžgar, Vesna Radovanovič, Janja Vidmar in Tilka Jamnik, ki sem prisostvovala tudi generalni skupščini IBBY, ki zdaj združuje 74 nacionalnih sekcij IBBY.

Strokovni del kongresa

Tema kongresa je bila branje kot izkušnja vključenosti: *La lectura como experiencia de inclusión: Que Todos Signifique Todos/May everyone really mean*

everyone. Todos, tutti, tout le monde, alle, alla, kaikki, viss, vse ... in tudi po slovensko VSI! Branje in vključenost sta povezana: ljudje, ki berejo, so v stiku z drugimi, tudi s tistimi, ki so drugačni od njih, bodisi v navadah, zanimanjih, jeziku, načinu življenja ali po drugih lastnostih. Drugačnost nas bogati in povečuje našo občutljivost/empatijo. Literarna besedila nam od otroštva dalje omogočajo kontakt ne le z drugimi, resničnimi ali ne, ampak tudi z osebami in s situacijami iz drugih vesolij. Vaja v domišljjskih dialogih nam omogoča, da postanemo občutljivi, kritični, pozorni in željni igre, ustvarjanja, širjenja naših vizij.

Vključenost pomeni dostopnost literature vsem, zares vsem otrokom, tudi vsem tistim iz najrazličnejših ranljivih skupin. Pomeni pa obenem tudi, da so vsi otroci vključeni v literaturo, nobena skupina s svojimi posebnostmi ni več tabu tema. Toda tudi v sodobnem svetu so še vedno predeli, kjer knjige in literatura otrokom iz različnih vzrokov niso (dovolj) dostopne. Prav tako je v mladinski literaturi še nekaj neobdelanih tem in problemov otrok s posebnimi potrebami. Literatura, še posebej

¹ Udeležbo na kongresu je Slovenski sekciji IBBY delno sofinancirala Javna agencija za knjigo RS. Prispevale so tudi založbe Mladinska knjiga, Franc-Franc in Sanje.

slikanice, bogato ilustrirana besedila in ilustracije, so lahko prijazen, raznolik in bogat prostor branja, kjer se lahko dobro počutijo vsi otroci, ne glede na jezikovne in bralne zmožnosti, kjer se lahko poistovetijo s književnimi osebami in situacijami. V literaturi najdejo – poleg estetskega ugodja in informacij – tudi spodbude, navdih in celo tolažbo. V njej se prepoznajo in spoznajo, da (s svojimi problemi) niso sami in osamljeni. Ob tem pa je treba ves čas skrbeti tudi za verodostojno in spoštljivo vključevanje »vseh« in obenem tudi za umetniško kakovost literature. Z nekaterimi konkretnimi primeri so se predavatelji dotaknili vključevanja različnih skupin otrok, kot so npr. mehiški (še posebej revni) otroci na jugu ZDA, otroci iz jezikovnih manjšin (kjer koli na svetu, toda

še posebej potomci staroselcev v LA, v mladih afriških državah idr.), otroci, ki trpijo za posledicami vojne, naravnih nesreč idr., otroci z različnimi (redkimi) boleznimi, duševnimi motnjami, invalidnostjo idr., slepi in slabovidni, gluhi in naglušni idr. Precejšen del je bil posvečen drugim medijem, nosilcem literature, ki so morda dostopnejši nekaterim skupinam otrok in jih celo lažje vključujejo kot tiskane knjige (radio, TV, internet, multi medija itd.).

V več podtemah smo izmenjavali vizije in poročila, misli in občutja, izkušnje in načrte, in sicer v obliki plenarnih referatov, okroglih miz, predstavitev posterjev in prispevkov v seminarjih idr. Sodelovali smo različni ustvarjalci mladinske književnosti in ustvarjalci v različnih medijih (pisatelji, ilustratorji,

prevajalci, oblikovalci idr.), založniki, knjigarji, raziskovalci, učitelji, knjižničarji, mentorji branja in drugi. Mnogo konstruktivnega in prijetnega pa se je med nami zgodilo tudi v neformalnih, prijateljskih stikih in druženjih.

S plenarnimi referati in na okroglih mizah je sodelovalo okrog 40 vodilnih ustvarjalcev in raziskovalcev mladinske književnosti, med njimi tudi italijanski ilustrator Roberto Innocenti, Andersenov nagrajenec 2008, britanski pisatelj David Almond, Andersenov nagrajenec 2010, argentinska pisateljica Teresa Andruetto, Andersenova nagrajenka 2012, brazilski ilustrator Roger Mello, letošnji Andersenov nagrajenec, idr. Večina jih je bila iz držav Latinske Amerike.

Aktivno smo sodelovale tudi slovenske udeleženke. Dr. Aksinja Kermauner je s posterjem/plakatom pod naslovom *Book in a Box = BOOX* (Knjiga v škatli) pripravila veččutno predstavitev svoje slikanice *Žiga špaget gre v širni svet*, s katero lahko vključi v branje vse otroke, ne glede na njihove posebne potrebe. Pisateljica Janja Vidmar je s posterjem in z referatom z naslovom *The Children of the World* predstavila svojo knjigo *Otroci sveta* (s fotografijami Benke Pulko), v kateri so poudarjene različnost, medkulturnost, borba za preživetje idr. Božena Kolman Finžgar, direktorica Knjižnice A. T. Linharta iz Radovljice, je opozorila na pravljice z vsega sveta kot (globalno) motivacijo za branje pri otrocih in mladih. Vesna Radovanovič, mladinska knjižničarka iz Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota, je predstavila *Oko besede*, srečanje mladinskih pisateljev, ki si med drugim prizadeva, da bi bili v branje vključeni tudi slovenski otroci v Porabju. Mag. Tilka Jamnik, predsednica Slovenske sekcije IBBY, pa sem ob rezultatih ankete med učenci 7. razreda osnovne šole razmišljala o tem, koliko elementi internetnega komuniciranja v besedilih vplivajo na motivacijo

za branje in koliko prispevajo k razumevanju prebranega.

Svečani del kongresa

Andersenova nagrajenca 2014 sta pisateljica Nahoko Uehashi iz Japonske in ilustrator Roger Mello iz Brazilije. Proglašena sta bila že na sejmu otroških knjig v Bologni, 24. marca 2014, nagradi pa sta jima bili izročeni na svečani prireditvi ob odprtju kongresa. Slovenski nominiranci za Andersenovo nagrado 2014 sta pisateljica Polonca Kovač in ilustratorica Alenka Sottler.

IBBY častne liste 2014 je prejelo 150 ustvarjalcev (57 pisateljev, 50 ilustratorjev in 43 prevajalcev) iz 52 držav za knjige v 39 jezikih, toda le kakšnih 20 ustvarjalcev se je slavnostne podelitve na kongresu tudi udeležilo. Med njimi je bila slovenska prevajalka **Stana Anželj**, ki je **IBBY častno listo** prejela za prevod romana Walterja Moersa *Vreščji mojster* (Sanje, 2011). Še dva slovenska ustvarjalca sta prejela to IBBY priznanje: **Slavko Pregl** za knjigo *Radovedne pravljice* (Miš, 2011) in **Peter Škerl** za ilustracije v knjigi *Močvirniki* Barbare Simoniti (Mladinska knjiga, 2012); ker se kongresa žal nista udeležila, sta jima priznanji bili izročeni na posebni prireditvi na letošnjem Slovenskem knjižnem sejmu.

Podeljeni sta bili tudi dve nagradi IBBY Asahi Promotion Award 2014. Slovenska sekcija IBBY je za to nagrado predlagala *The Reading Badge is Crossing Boundaries to all kinds Minorities*, **projekt Društva bralna značka Slovenije – ZPMS**. Dobitnika nagrade IBBY Asahi 2014 sta bralna projekta *The Children's Book Bank* iz Kanade, ki v Torontu omogoča dostop do knjig otrokom iz socialno šibkejših družin, in PRAESA iz Južne Afrike, ki v Cape Townu organizira dvojezične bralne delavnice za otroke iz revnejših afriških

družin, pripravlja in tiska bralno gradivo za njih idr.

Kulturno-umetniške prireditve

Dvojezična gledališka skupina *Seña y Verbo* (Znak in beseda), ustanovljena leta 1992, je za udeležence kongresa izvedla predstavo v španščini in v španskem znakovnem jeziku z naslovom *¿Quién te entiende?* (Kdo te razume?). Mehiški pesnik Mardonio Carballo je imel recital poezije, ob katerem smo začutili melodičnost in barvitost različnih jezikov Mehike. V Palacio de Bellas Artes smo prisostvovali koncertu ob zaključku kongresa, na katerem nam je simfonični orkester zaigral dve skladbi z mehiškimi motivi in krstno izvedbo skladbe, posvečene pakistanski deklici Malali Yousafzai, mladi borki za pravico po izobraževanju.

Omeniti velja tudi nekatere druge prireditve, ki so potekale v času kongresa in v njegovo obogatitev, npr. predavanje nemške bibliotekarke Anke Märk-Bürmann o promociji branja, razstavo ilustracij letošnjega Andersenovega nagrajenca Rogerja Mella, razstavo v čast Jelle Lepman, pobudnice za ustanovitev IBBY idr.

V hotelu, kjer je potekal kongres, pa so bile razstave knjig Andersenovih nagrajencev in nominirancev ter dobitnikov IBBY častnih list, knjig za otroke s posebnimi potrebami idr. ter prodaja knjig nekaterih mehiških založb.

Kongres se je zaključil s posebno svečanostjo, na kateri smo bili povabljeni na 35. mednarodni kongres IBBY, ki bo pod naslovom »Literature in a Multi-Literate World« potekal od 18. do 21. avgusta 2016 v Aucklandu na Novi Zelandiji.

Tilka Jamnik

ANDERSENOVA NAGRADA 2014

Andersenova nagrajenca 2014 sta pisateljica Nahoko Uehashi iz Japonske in ilustrator Roger Mello iz Brazilije.

Nahoko Uehashi
(http://www.goodreads.com/author/show/1251054.Nahoko_Uehashi)

Roger Mello
(http://www.ibby.org/index.php?id=1202&tx_ttnews%5Btt_news%5D=41)

Slovenski nominiranci za Andersenovo nagrado 2014 sta bili pisateljica Polonca Kovač in ilustratorica Alenke Sottler.

Polonca Kovač (1937), mladinska pisateljica in prevajalka, je napisala okrog 30 izvirnih besedil za otroke in mladino in jih približno 50 prevedla. Je ena najpomembnejših slovenskih mladinskih pisateljic. Njeno besedno ustvarjanje je pestro in žanrsko raznoliko.

Njena izvorna besedila bi lahko razdelili v tri velike skupine: realistična proza za najstnike, fantastične pripovedi, zgodbe in pravljice za otroke ter literarno-informativna dela. V vseh treh območjih ustvarjanja je avtorici uspelo ustvariti pomembna kakovostna besedila. Vsekakor pa so stalnica njene pisave humor, dosledno zagovarjanje drugačnosti in življenjska radost, ki pa v njenih delih – to je prav posebna odlika – ni nikoli idealizirana do sladkobne trivialnosti.